

'Bruggen bouwen over de kenniskloof'
Lekenpraatje bij de promotie van Jim Faas
Aula VU Amsterdam, 5 september 2019



Mijnheer de Rector, dames en heren

Weerbarstige materie: geschillen over de medische kwesties in arbeidsongeschiktheidszaken. De verschillende deelnemers aan dit proces doen hun uiterste best om het goed te doen. Om 'het goede' te doen. Daar gaan we allemaal van uit, nietwaar? *(vooral als het onszelf betreft)*

En het gaat vaak ook goed.

Of kennelijk goed.

Of kennelijk goed genoeg.

Maar...

Het gaat regelmatig ook minder goed, en het kan ook goed fout gaan.

Dan ben je als burger de klos...

Het Promotie protocol van de VU zegt dat je in 10 minuten aan leken in begrijpelijke taal mag vertellen waar je promotieonderzoek over gaat.

Die leken, dat bent u. U bent veel belangrijker dan het lijkt, sterker nog: u bent veel belangrijker dan een leek. U heeft belang bij mijn onderzoek. Want ieder van u of uw naasten kunnen arbeidsongeschikt raken.

Dan moeten er goede beslissingen worden genomen. U bent leidend met een korte ei als het goed gaat, en lijdend met een lange ij als het niet goed gaat.

Zoals in allerlei processen waar sprake is van professionals die in een keten aan een zaak werken en vooral via het papier meningen en conclusies met elkaar delen, gaat er ***in de overdrachten*** kwaliteit verloren.

Dit geldt niet alleen tussen juristen onderling of artsen onderling, maar in 't kwadraat als het om verschillende disciplines gaat. Disciplines, die van zichzelf niet dezelfde taal spreken. Ik doel op juristen en artsen.

Overdrachten tussen die twee disciplines zijn aan de orde van de dag in arbeidsongeschiktheidsgeschillen.

Om u een gevoel voor cijfers te geven: per jaar behandelen rechtbanken en de Centrale Raad van Beroep zo'n 9000 van dit soort zaken. Dat is 35 zaken per werkdag. In grofweg 5% van die zaken schakelt de rechter een medisch deskundige in.

Nu kunt u vragen: 5%, dat is ook niet veel?

De vraag is echter eerder, is dat niet veel te weinig?

Zeker als je weet dat het inschakelen van een deskundige de kans dat de burger in (hoger) beroep gelijk krijgt substantieel vergroot. Zie daar uw belang.

Het is publiek belang dat u niet onterecht gelijk krijgt en dat we vertrouwen hebben in het proces en in de rechter. Het is uw persoonlijk belang dat u niet onterecht ongelijk krijgt, dan heeft u namelijk geen inkomen.

In mijn onderzoek staat de schijnwerper op de spil en de regiehouder in het arbeidsongeschiktheidsgeschil: de bestuursrechter.

[DIA met onderzoeksvragen]

[DIA met methodes]

Dus 35 keer per dag moeten rechters in beroepszaken over arbeidsongeschiktheid over medische rapporten oordelen. De vraag is of zij daar toe in staat zijn. Rechters zijn immers geen artsen. Ze **kunnen**, als ze er niet uitkomen, zelf een medisch deskundige inschakelen.

Vervolgens moeten ze het rapport van de deskundige op waarde schatten. Kunnen ze dát dan wel?

De inbreng van die medisch deskundige is doorslaggevend voor de uitkomst van de beroepszaak. Daarom is het van groot belang dat dit proces niet alleen zorgvuldig en inzichtelijk verloopt, maar ook inhoudelijk de toets der kritiek kan doorstaan.

Hoe gaat de bestuursrechter om met zijn gebrek aan medische kennis? *En weet de rechter wel wat hij niet weet?*

Daarnaast hebben burgers moeite om in dit proces met de juiste middelen op te komen tegen afwijzende besluiten over een Ziektewet-, WIA- of Wajong-uitkering. Om bij de rechter twijfel te zaaien over de juistheid van het medisch oordeel *'moeten ze met iets komen'*.

Maar wat is dat *'iets'* dan precies?

Is hier wel sprake van een eerlijk proces – 'fair trial' – conform het Europees Verdrag ter Bescherming van de Rechten van de Mens, is er sprake van *'equality of arms'*?

Ik heb en detail alle verschillende stappen, die de bestuursrechter in het proces doorloopt, ontrafeld.

- Hoe de bestuursrechter naar medische rapporten kijkt
- Welke inbreng hij verwacht van de burger en van het bestuursorgaan (UWV)
- Wanneer hij aan het twijfelen slaat...
- Wanneer hij er toe komt zelf een deskundige in te schakelen en wie dat dan precies moet zijn,
- ... waarna het vraag-en-antwoord spel met de deskundige volgt.

Ik stel vast dat zich in dit proces heel wat situaties of beslismomenten voordoen, waar de door de bestuursrechter gemaakte keuzes de kwaliteit van de rechtsgang en het uiteindelijke gerechtelijk oordeel substantieel *negatief* kunnen beïnvloeden.

Zowel de huidige uitvoering van het proces als de inrichting zijn daaraan debet. De bron van veel dat mis kan gaan is de kenniskloof tussen de juridische en de medische discipline.

Ik signaleer op basis van mijn onderzoeksbevindingen zo'n 25 tal **knelpunten**, die alle het risico met zich meebrengen dat het proces van het arbeidsongeschiktheidsgeschil aan kwaliteit verliest.

[DIA met procesplaat, korte uitleg: waarom ik deze beeldplaat hier en nu niet en detail zal behandelen 😊)

Een enkel knelpunt in een zaak hoeft natuurlijk niet meteen tot rampspoed te leiden maar als de massa aan knellende situaties toeneemt zakt de kwaliteit van het gehele proces op een gegeven moment wel door het ijs.

Het devies is: *dit verdient aandacht !*

Ik heb de knelpunten van **aanbevelingen** voorzien. Die aanbevelingen gaan over

1. het proces (een betere of mogelijk andere inrichting)
2. de bekwaamheid (niet de bevoegdheid) van de medische deskundigen
3. de kenniskloof die juristen en artsen gezamenlijk moeten overbruggen.

Alles met als doel:

- Een betere en eerlijker rechtspositie van de burger, u dus
- Een betere waarheidsvinding door de rechter, waardoor de kans op juiste beslissingen groter wordt

Het kan gewoon echt beter.

Ik som het voor u op.

Ten eerste, als u onverhoopt in het proces van en in een proces over arbeidsongeschiktheid verzeild raakt, als uw inkomen op het spel staat, dan denk ik dat u wil:

- Dat u gemakkelijk eigen stukken waaronder medische gegevens en rapporten kunt inbrengen, en dat zo'n rapport dan niet 1000 of meer euro kost
- Dat die inbreng ook serieus genomen wordt
- Dat u weet wanneer de rechter beslist of hij zelf een medisch deskundige inschakelt – *of juist niet* - en dat hij die beslissing fatsoenlijk motiveert
- Dat de rechter, in samenspraak, eerst de vragen formuleert en dan een medisch deskundige vraagt in plaats van andersom, en dat die vragen niet standaard afgeraffeld zijn, maar specifiek zijn voor uw geval
- Dat u op het rapport van de deskundige mag reageren voordat het definitief is
- En dat de rechter motiveert waarom hij een rapport of een bepaalde deskundige, of de ene deskundige wel en de andere niet, in zijn oordeel volgt.

Ik hoor u bijna vragen: gebeurt dit dan allemaal niet nu?

Antwoord: nee, dit gebeurt niet. Het devies is: gewoon doen en regelen!

Ten tweede, over de bekwaamheid van medisch deskundigen denk ik dat u wil:

- Dat u vooraf ergens kunt achterhalen en zien wat de bekwaamheid en de ervaring van een (medisch) deskundige is, bijvoorbeeld door een openbare verklaring van die deskundige, of veel liever nog door een openbaar register van deskundigen

Ik hoor u vragen: is dit er allemaal niet?

Antwoord: Nee, is er niet. Het devies: laten we dit regelen!

En als allerlaatste, ten derde, over overbrugging van de kenniskloof en ten behoeve van de waarheidsvinding. Hier stel ik voor:

- Dat de rechter *beter* beseft dat hij soms niet weet wat hij niet weet
- Dat hij daarom bij twijfel vaker zelf een medisch deskundige inschakelt (op wat voor manier dan ook)
- Dat hij actiever en in meer direct contact met deskundigen informatie zoekt
- En dat we testen doen, om te kijken en te leren of dat werkt,

Bijvoorbeeld:

Test 1: waarin medisch deskundigen voor of tijdens het proces zichtbaar voor iedereen deelnemen

Test 2: Dat een onafhankelijke medicus samen met de bestuursrechter de zaken bekijkt en beoordeelt

Ook hier: laten we dit regelen!

(*slotje*)

Mijn wens is dat alle partijen in een arbeidsongeschiktheidsgeschil zich committeren aan de waarheidsvinding en dat zij daarvoor de dialoog met elkaar aangaan. Een pleidooi ook voor meer samenwerking en communicatie tussen alle bij de zaak betrokken juristen en medici.

Het zou niet moeten gaan om 'winnen' of 'verliezen'.

Het is geen wedstrijd. Dat het soms een wedstrijd is of wordt, vergroot de kans op een onjuiste en oneerlijke uitkomst.

Ik hoop met dit onderzoek het inzicht in en het belang van deze weerbarstige materie te vergroten, en een bijdrage te leveren aan het verkleinen en overbruggen van de kenniskloof.

Mijn ziel en zaligheid zit er in... !